

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Trafikverket

781 89 Borlänge

Uppdrag till Trafikverket att utreda civilplikt inom beredskapssektorn Transporter

Regeringens beslut

Regeringen ger Trafikverket i uppdrag att, i enlighet med vad som anges nedan och under Närmare om uppdraget, utreda och bedöma behovet av och förutsättningarna för civilplikt för att vid höjd beredskap tillgodose behoven av personal inom beredskapssektorn Transporter. Vidare ska Trafikverket lämna förslag på åtgärder. Uppdraget omfattar både civilplikt efter mönstring och civilplikt efter annan utredning. Uppdraget avser personalförsörjning av samhällsviktiga verksamheter som är viktiga för totalförsvaret och som faller under statens, regioners, kommuners, företags eller andra organisationers ansvar.

Trafikverket ska särskilt:

- Analysera, kvantifiera och redovisa vilka personalbehov som är lämpliga att tillgodose genom civilplikt för att bidra till att trygga totalförsvarets behov inom beredskapssektorn Transporter. I detta ingår att analysera och redovisa om det finns andra åtgärder än civilplikt som kan vara bättre lämpade för att tillgodose ett visst identifierat behov.
- Lämna förslag på vilken eller vilka aktörer som bör ha bemanningsansvar respektive utbildningsansvar för respektive område där civilplikt bedöms lämplig.
- Analysera och redovisa uppskattningar av den finansiering som krävs för att utbilda och upprätthålla ett system av civilpliktig personal inom berörda befattningar. Myndigheten ska i denna del även lämna förslag på finansieringslösningar.

- Analysera behovet av och föreslå eventuella författningsändringar för att kunna genomföra civilplikt för identifierade befattningar inom transportområdet.

Trafikverket ska beskriva de personalbehov som bedöms vara lämpliga att tillgodose genom civilplikt utifrån de bedömda effekter civilplikten kan antas ge för transportsystemets grundläggande funktionalitet.

Inom området underhåll och reparationer av transportinfrastruktur ska Trafikverkets analys beakta dels den transportinfrastruktur som staten ansvarar för, dels sådan transportinfrastruktur som regioner, kommuner, företag och andra organisationer ansvarar för. För att kunna påskynda ett eventuellt införande av system med civilplikt för aktuella befattningar ska Trafikverket genomföra en fördjupad analys och redovisning av identifierade behov av civilplikt inom beredskapssektorn Transporter.

De analyser som Trafikverket genomför inom ramen för uppdraget ska ta sin utgångspunkt i Försvarmaktens och Myndigheten för civil beredskaps planeringsunderlag Utgångspunkter för totalförsvaret 2025–2030 (FM2025-19772:2, MSB 2025-08877).

Trafikverket ska även beskriva konsekvenserna av genomförande av de åtgärder som myndigheten föreslår i enlighet med förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar.

Uppdraget ska utföras i samverkan med Luftfartsverket, Sjöfartsverket och Transportstyrelsen. Vidare ska Trafikverket vid uppdragets genomförande inhämta synpunkter och erfarenheter från Arbetsförmedlingen, Försvarmakten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Totalförsvarets plikt- och prövningsverk och den krets av samhällsaktörer som representeras i samverkansstrukturen Beredskapssektor Transporter Privat-Offentlig Samverkan (BT POS). Trafikverket ska även inhämta synpunkter från länsstyrelserna, samt andra relevanta aktörer, däribland ett representativt urval av regioner och kommuner samt Sveriges Kommuner och Regioner och frivilliga försvarsorganisationer som är verksamma inom transportområdet.

Trafikverket ska under uppdragets genomförande ha regelbunden dialog med Regeringskansliet (Landsbygds- och infrastrukturdepartementet) enligt närmare överenskommelse.

Trafikverket ska senast den 12 mars 2026 lämna en delrapport av uppdraget till Regeringskansliet (Landsbygds- och infrastrukturdepartementet). Delredovisningen ska framför allt omfatta allt beräknade kostnader för genomförande av väsentliga förslag.

Trafikverket ska senast den 9 oktober 2026 lämna en slutredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Landsbygds- och infrastrukturdepartementet). I slutredovisningen ska Trafikverket särskilt redovisa hur jämställdhetsperspektivet tagits om hand vid uppdragets genomförande.

Närmare om uppdraget

Regeringen beslutade den 27 juni 2023 att ge en särskild utredare i uppdrag att utreda hur det civila försvaret kan tryggas genom att analysera och bedöma behoven av personalförstärkningar inom verksamheter som är viktiga för totalförsvaret vid höjd beredskap (dir. 2023:116). Uppdraget innefattade att analysera förutsättningarna för att säkerställa det civila försvarets personalbehov med totalförsvarspliktig personal och föreslå en långsiktigt hållbar personalförsörjning av det civila försvaret som är anpassad efter dagens samhälle och de behov som finns inom det civila försvaret. Utredaren överlämnade i januari 2025 betänkandet *Plikten kallar! En modern personalförsörjning av det civila försvaret* (SOU 2025:6).

Vid höjd beredskap kommer transportbehoven att förändras jämfört med fredstida förhållanden. Generellt bedöms det militära försvarets behov av resurser från transportsektorn öka vid höjd beredskap, både vad gäller transporter och tillgängligheten till olika typer av transportinfrastruktur. Samtidigt behöver väsentliga delar av de fredstida transporterna utföras även vid höjd beredskap. Det gäller bland annat möjligheten för människor att ta sig till och från samhällsviktiga arbeten, liksom möjligheten att transportera samhällsviktiga varor såsom livsmedel, läkemedel, vatten, drivmedel och post m.m. Viss verksamhet inom transportsektorn bedöms dock minska vid höjd beredskap, det kan gälla t.ex. nöjes- och turistresor. Trafikverket ska vid uppdragets genomförande beakta förändrade och kvarstående behov inom transportsektorn vid höjd beredskap.

I enlighet med förordningen (1995:238) om totalförsvarsplikt är underhåll och reparationer av järnvägar och vägar en av de verksamheter där civilplikt får fullgöras i det civila försvaret. Regeringen bedömer dock att det kan finnas skäl att utöka civilplikten till att omfatta fler delar av transport-

infrastrukturen som flygplatser, hamnar och kombiterminaler och omfatta personal som kan tillhandahålla kompetens inom ett bredare område. En utökning av civilplikten skulle innebära att bilagan till förordningen om totalförsvarsplikt behöver justeras.

Vid uppdragets genomförande ska Trafikverket beakta att det vid höjd beredskap sannolikt kommer att uppstå stora behov av personalförstärkning för underhåll och reparationer av transportinfrastrukturen. Utöver personal med en mer generell kompetens inom reparationsberedskap för enklare arbeten som t.ex. gräv- och markarbeten kommer sannolikt behovet av mer sektorsspecifik och specialiserad kompetens för underhåll och reparationer av t.ex. broar, järnvägar och hamnar att öka. Det kan också komma att uppstå behov av personalförstärkning när det gäller förare av vissa typer av transporter, såsom lastbils- och bussförare, sjömän, sjöbefäl och tågförare. Även andra behov som t.ex. personalförstärkning vad gäller trafikledning och trafikinformation på väg och järnväg liksom ökat behov av att kunna reparera fordon behöver beaktas vid uppdragets genomförande. Trafikverket ska därför även beakta hur utbildad civilpliktig personal kan hanteras av mottagande organisation.

Skälen för regeringens beslut

Hotbilden mot Sverige är i det rådande säkerhetsläget bred och allvarlig. Sveriges förmåga att uthålligt hantera höjd beredskap och då ytterst krig behöver stärkas på bred front. I detta ingår att säkerställa att samhällsviktiga funktioner kan fungera även under sådana förhållanden och att den personal som behövs för detta finns tillgänglig. Civilplikt är ett viktigt verktyg för att säkerställa behoven av personalförstärkningar.

Väl fungerande transportinfrastruktur och transporter är avgörande för att verksamhet i många andra beredskapssektorer som exempelvis Livsmedelsförsörjning och dricksvatten, Hälso- och sjukvård, Energiförsörjning, Ordning och säkerhet samt räddningstjänst och för att skydd av civilbefolkningen ska kunna upprätthållas. Även det militära försvaret är beroende av väl fungerande transportinfrastruktur och transporter. Regeringen anser därför att det finns behov av att närmare analysera hur en utvecklad civilplikt inom transportområdet kan bidra till förutsättningarna att stärka beredskapen inom totalförsvaret.

På regeringens vägnar

Andreas Carlson

Hans Öqvist

Kopia till

Finansdepartementet/BA, K och SFÖ

Försvarsdepartementet/EMF, ESS, ETU och RS

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet/TP och TM

Arbetsmarknadsdepartementet/A och JÄM

Arbetsförmedlingen

Försvarsmakten

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Länsstyrelserna

Luftfartsverket

Sjöfartsverket

Transportstyrelsen